

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากวิกฤตการณ์เศรษฐกิจที่เกิดขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 นับได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญที่ได้ส่งผลกระทบตามมาอย่างรุนแรงและเกิดผลอย่างกว้างขวางอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในยุคแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ซึ่งธนาคารพาณิชย์ที่เป็นสถาบันการเงิน ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นแหล่งระดมเงินทุนที่คอยให้การสนับสนุนและให้บริการธุรกรรมด้านการเงินกับภาคธุรกิจต่างๆ ธนาคารก็ได้รับผลกระทบและตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว โดยธนาคารพาณิชย์บางแห่งที่ประสบปัญหาไม่สามารถแก้ไขได้ ต้องถูกสั่งปิดกิจการไป หรือบางแห่งก็สามารถปรับโครงสร้างฐานะกิจการให้รอดพ้นวิกฤตมาได้ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ธนาคารพาณิชย์ยังคงต้องเร่งระดมแก้ไขปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และการกันเงินทุนสำรองเพื่อหนี้สูญตามเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ การปล่อยสินเชื่อให้ได้มาตรฐานมากยิ่งขึ้น แม้กระทั่งการปรับปรุงและพัฒนาองค์กร รวมถึงการพัฒนาถึงกระบวนการทำงาน ทั้งนี้เพื่อรองรับกับสถานการณ์และพร้อมที่จะแข่งขันในเชิงธุรกิจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ธนาคารพาณิชย์จำเป็นต้องตระหนักและเร่งแก้ไขให้เป็นรูปธรรมอย่างจริงจังต่อไป

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ธนาคารพาณิชย์เป็นศูนย์กลางของแหล่งระดมเงินทุน โดยทำธุรกรรมด้านการเงิน ซึ่งระดมเงินฝากจากประชาชนทั่วไป และให้ผลตอบแทนในรูปของอัตราดอกเบี้ย หลังจากนั้นก็จะนำเงินที่รับฝากไปแสวงผลกำไร โดยการให้บริการด้านสินเชื่อกับผู้ที่มีความประสงค์จะขอกู้และคิดผลตอบแทนจากผู้กู้ในรูปของอัตราดอกเบี้ยเช่นเดียวกัน ซึ่งดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นนั้นถือเป็นรายได้ของธนาคารพาณิชย์ แต่ธนาคารไม่ได้ประกอบธุรกรรมเพียงแค่วางเงินและปล่อยสินเชื่อเท่านั้น แต่ยังมีรายได้จากค่าธรรมเนียมในการให้บริการด้านต่างๆ เช่น ค่าธรรมเนียมในการรับแลกเปลี่ยนเงินตราสกุลต่างๆ (Exchange) ค่าธรรมเนียมในการรับโอนเงิน (Transferation Fees) ค่าธรรมเนียมจากการให้บริการเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ใช้ในการรับฝากถอน

และโอนเงิน (Automatic Teller Machine) และค่าธรรมเนียมจากการให้บริการบัตรเครดิตและบัตรเดบิต (Credit and Debit Card) เป็นต้น

ธุรกรรมที่สำคัญและเป็นตัวทำรายได้หลักของธนาคารพาณิชย์คือ บริการด้านการอำนวยความสะดวก ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวทำรายได้หรือทำกำไรที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ และนำไปบริหารองค์การให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป ซึ่งหากการอำนวยความสะดวกมีคุณภาพ ก็หมายความว่าสามารถเรียกเก็บเงินหนี้ได้ ทำให้ก่อให้เกิดรายได้และกำไรสูง แต่ในทางตรงกันข้าม หากการอำนวยความสะดวกไม่มีคุณภาพ ก็จะเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดสินเชื่อด้วยคุณภาพ และไม่สามารถเรียกเก็บหนี้ได้ ก็จะไม่ก่อให้เกิดรายได้และมีกำไรต่ำ ซึ่งจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินธุรกิจของธนาคาร ดังนั้น ธนาคารพาณิชย์จึงมีนโยบายที่จะต้องเร่งรัดแก้ไขและจัดเก็บหนี้สินเชื่อที่มีปัญหาการค้างชำระหนี้

จากวิกฤตซับไพรม์หรือแฮมเบอร์เกอร์ (Sub-Prime Hamburger Crisis) ในสหรัฐอเมริกา ได้ส่งผลกระทบเป็นอย่างมากต่อเศรษฐกิจโลกรวมทั้งเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งอย่างแรกที่เราเห็นผลได้อย่างชัดเจนคือ ค่าของเงินบาทไทยที่มีการแข็งค่ามากที่สุดในรอบ 10 ปี ซึ่งในปัจจุบันอัตราแลกเปลี่ยนอยู่ที่ประมาณ 33-34 บาท จากการแข็งค่า กระทบโดยตรงต่อผู้ผลิตภาคการส่งออกของไทย ทำให้สินค้าที่ผลิตจากประเทศไทยมีราคาสูงขึ้น และจากวิกฤตทางเศรษฐกิจดังกล่าวทำให้ผู้ประกอบการในสหรัฐอเมริกามีอำนาจในการซื้อลดลง จนกระทั่งสินค้าที่นำเข้าจากประเทศไม่สามารถขายได้ อีกทั้งผู้ผลิตเองไม่ต้องการขยายฐานอยู่แล้ว นอกจากนั้น ยังพยายามหาตลาดใหม่ๆ ด้วย แต่หากว่า ไม่สามารถทดแทนได้ ผู้ผลิตก็ต้องมีการปรับกลยุทธ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการปรับกรรมวิธีการผลิต การประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่ไม่จำเป็นลง แต่ทั้งนี้ ถ้าสถานการณ์ไม่ดีขึ้นอาจจะต้องมีการปลดพนักงานออกในที่สุด เมื่อบริษัทและห้างร้านต่างๆ ไม่สามารถเพิ่มยอดการสั่งซื้อสินค้าได้ ทำให้รายได้ลดลง ส่งผลให้กำไรของธุรกิจลดลงจนอาจจะขาดทุนในบางราย ซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ของบริษัทหรือห้างร้านต่างๆ รวมไปถึงความสามารถในการชำระหนี้ของรายบุคคลลดลงด้วย ทำให้เกิดปัญหาการค้างชำระหนี้เป็นจำนวนมาก จนเป็นเหตุให้เกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือที่เรียกกันสั้นๆว่า NPL ซึ่งในปัจจุบัน ได้กลายมาเป็นปัญหาที่สำคัญในภาคการเงินในปัจจุบันนี้ ซึ่งลูกหนี้ที่

ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หมายความว่า ลูกหนี้ที่มีการค้างชำระเงินต้นหรือดอกเบี้ย เป็นระยะเวลา 3 เดือน หรือ 90 วัน ติดต่อกัน (ธนาคารแห่งประเทศไทย,2542)

ตารางที่ 1.1

ตารางเปรียบเทียบสัดส่วน NPL ของแต่ละธนาคารเทียบกับ NPL ทั้งระบบ

ธนาคาร/ปี	สัดส่วน NPL แต่ละธนาคารเทียบกับทั้งระบบ				
	2548	2549	2550	2551	2552
กรุงเทพ	22.85	16.84	14.92	14.66	13.34
กรุงไทย	22.18	26.09	29.27	27.87	26.24
กรุงศรี	9.48	11.25	13.05	10.37	10.76
กสิกร	10.08	9.23	6.84	6.45	8.63
เกียรตินาคิน	1.83	2.19	2.53	2.07	1.65
ทหารไทย	15.31	14.71	15.71	15.03	15.40
ทีสโก้	0.57	0.54	0.54	0.79	0.88
ไทยธนาคาร	1.59	0.77	1.54	2.58	2.74
ไทยพาณิชย์	12.98	10.02	9.72	11.27	10.44
ธนาชาติ	0.81	0.73	0.78	0.87	0.98
นครหลวงไทย	1.72	3.88	3.45	5.83	6.51
แลนด์แอนด์เฮ้าส์	0.01	0.14	0.11	0.23	0.15
สแตนดาร์ดชาร์ด	0.58	0.27	0.06	0.13	0.27
uob	0	3.34	1.47	1.87	2.00
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

จากตารางที่ 1.1 จากตารางที่ได้นำเสนอไปข้างต้น เป็นการแสดงให้เห็นถึงสัดส่วนของหนี้ที่ไม่เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ รวม 14 ธนาคาร ซึ่งประกอบไปด้วย ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน), ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน), ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน), ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน), ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน), ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน), ธนาคารเกียรตินาคิน จำกัด (มหาชน), ธนาคารทีดีจี จำกัด (มหาชน), ธนาคารธนชาติ จำกัด (มหาชน) ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน), ธนาคารแลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน), ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์ต จำกัด (มหาชน) โดยเปรียบเทียบ ตั้งแต่ปี 2548-2552 ซึ่งจากตารางจะเห็นได้ว่าสัดส่วนของ NPL ของธนาคารพาณิชย์ไทยในแต่ละปีจะมีการเคลื่อนไหวขึ้นลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นธนาคารพาณิชย์ จึงให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

สำหรับธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งที่เปิดให้บริการทางการเงินแบบครบวงจร และดำเนินการในด้านการอำนวยสินเชื่อ โดยในปี 2551 ธนาคารนครหลวงไทย มีสินทรัพย์รวมทั้งสิ้น 414,299 ล้านบาท โดยเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากปี 2550 เท่ากับ 7,671 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 1.89 ของสินทรัพย์ทั้งหมดในขณะที่สินเชื่อรวมทั้งสิ้นอยู่ที่ 278,127 ล้านบาท โดยเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากปี 2550 เท่ากับ 27,357 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 10.91 ของสินเชื่อทั้งหมด แต่ในขณะเดียวเมื่อธนาคารมีการปล่อยสินเชื่อเพิ่มมากขึ้น ปัญหาที่ตามมาคือ ลูกหนี้ที่ไม่สามารถชำระหนี้ตามเงื่อนไขที่ธนาคารกำหนดได้ โดยในปี 2551 มีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้อยู่ที่ 23,419 ล้านบาท โดยเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากปี 2550 เท่ากับ 5,122 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 27.99 ของลูกหนี้ทั้งหมด ดังตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2

ข้อมูลสินทรัพย์, สินเชื่อและหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ปี 2550-2551

ประเภท	ปี 2551	ปี 2550	เปลี่ยนแปลง(%)
สินทรัพย์	414,299	406,628	1.89
สินเชื่อ	278,127	250,770	10.91
หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้	23,419	18,297	27.99

ที่มา: รายงานประจำปี 2551 ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) พ.ศ.2551

ดังนั้น จากตารางเห็นได้ว่าหนี้ได้ถูกจัดเป็นส่วนประกอบที่สำคัญด้านสินทรัพย์ของสถาบันการเงิน ซึ่งการเพิ่มขึ้นของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ จะส่งผลให้สถาบันการเงินต่างๆ ต้องมีภาระในการกันสำรองสินทรัพย์จัดชั้นเพิ่มขึ้น รายละเอียดตามตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.3
ประเภทลูกหนี้จัดชั้นและอัตราการสำรองหนี้

ประเภทลูกหนี้จัดชั้น	อัตราการกันสำรอง ร้อยละของเงินให้สินเชื่อแบบเดิม
1. ลูกหนี้ปกติ (ไม่ค้างชำระ)	1
2. ลูกหนี้กล่าวถึงเป็นพิเศษ (ค้างชำระดอกเบี้ยตั้งแต่ 1 เดือน แต่ไม่เกิน 3 เดือน)	2
3. ลูกหนี้ที่จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน (ค้างชำระดอกเบี้ยตั้งแต่ 1 เดือน แต่ไม่เกิน 3 เดือน)	20
4. ลูกหนี้ที่จัดชั้นสงสัยจะสูญ (ค้างชำระดอกเบี้ยตั้งแต่ 6 เดือน แต่ไม่เกิน 12 เดือน)	50
5. ลูกหนี้ที่จัดชั้นหนี้สูญ (ค้างชำระดอกเบี้ยตั้งแต่ 12 เดือนขึ้นไป)	100

ที่มา : ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน)

จากตารางจะเห็นได้ว่าอัตราการกันสำรองหนี้ตั้งแต่หนี้จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน ลูกหนี้จัดชั้นสงสัยจะสูญและจัดชั้นสูญ จะมีอัตราการกันสำรองเพิ่มมากขึ้น โดยที่ธนาคารพาณิชย์จะต้องมีการคำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับหรือมูลค่าปัจจุบันของหลักประกันหากกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นจริงนั้นต่ำกว่ามูลค่าหนี้สิน ธนาคารพาณิชย์จะต้องกันสำรองร้อยละ 100 แต่ในปัจจุบันสถาบันการเงินต่างๆได้นำเอาวิธีการกันเงินสำรองตามระบบ IAS 39 มาใช้ โดยการตั้งสำรองหนี้ของธนาคารพาณิชย์แบบนี้ จะต้องประมาณรายได้จากการที่ธนาคารปล่อยกู้ให้กับลูกหนี้ไปล่วงหน้า บวกกับการตีราคาหลักประกัน แล้วตีค่ากลับเป็นมูลค่า

ปัจจุบัน แล้วจึงนำมาเทียบกับมูลค่าหนี้สิน ซึ่งหากรายได้ที่ธนาคารประมาณการไว้ต่ำกว่ามูลค่าหนี้สิน ธนาคารพาณิชย์ก็จะต้องกันสำรอง 100% ของหนี้ แต่ถ้าสูงกว่าก็ไม่ต้องกันสำรอง

ดังนั้นธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งต้องมีความเข้มงวดในการอำนวยการสินเชื่อเพิ่มมากขึ้น เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ผู้ศึกษาจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงสาเหตุหรือปัจจัยว่ามีสาเหตุหรือปัจจัยใดบ้าง ที่มีผลต่อความสามารถในการผ่อนชำระหนี้ตามสัญญา ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ โดยผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเฉพาะ ลูกหนี้สินเชื่อส่วนบุคคลของ ธนาคารนครหลวงไทย ซึ่งประกอบไปด้วยลูกหนี้สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย ลูกหนี้สินเชื่อเพื่อการเกษตร ลูกหนี้สินเชื่อเพื่อผู้ประกอบการรายใหม่และลูกหนี้สินเชื่อบุคคลรวมทั้งสิ้นจำนวน 2,861 ราย

สำหรับกลุ่มลูกหนี้ที่มาขอคำปรึกษาเรื่องหนี้ที่มีปัญหา ซึ่งบางส่วนก็เป็นลูกหนี้ที่มั่นใจว่าจะต้องเป็นหนี้ที่มีปัญหาการค้างชำระ รอบ 2 โดยสาเหตุหนึ่งของการเป็นหนี้ที่มีปัญหาการค้างชำระ รอบ 2 นั้นเกิดจากลูกหนี้ไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ได้ตามสัญญาที่ทำไว้กับธนาคารนครหลวงไทย หลังจากปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในรอบแรก เมื่อไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามเงื่อนไขจึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาการค้างชำระรอบ 2 หรืออีกสาเหตุหนึ่ง คือ เป็นผลจากการที่เจ้าหน้าที่ของธนาคารผ่อนผันให้ลูกหนี้ชำระหนี้ในอัตราที่ต่ำแต่ก็เป็นระยะสั้นเพียง 1 ปี แต่เมื่อหลังจาก 1 ปี ลูกหนี้ต้องชำระเงินแบบเดิม ซึ่งลูกหนี้ก็ไม่มีเงินพอที่จะสามารถชำระหนี้ได้เมื่อถึงตอนนั้น จุดนี้ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาหนี้ค้างชำระรอบ 2 ได้เช่นกัน

โดยในอดีตที่ผ่านมาได้มีงานศึกษาที่เกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการกลับมาเป็นหนี้ที่มีปัญหาการค้างชำระหนี้หลังจากที่ได้รับอนุมัติปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไปแล้วนั้น มีค่อนข้างน้อย เนื่องจาก ยังไม่มีผู้สนใจที่จะศึกษากันมากนัก โดยงานศึกษาส่วนใหญ่จะวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้ลูกหนี้กลายเป็นที่มีปัญหา¹ หรือศึกษาเกี่ยวกับการแก้ไข NPL ด้วยวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้²หรือแม้แต่การศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลในการชำระคืนสินเชื่อ³

¹ ตัวอย่างงานวิจัยได้แก่ จรุงรัตน์ ตระการศิริพันธ์ (2540) และจรรจรา นารณบุญ (2541)

² ตัวอย่างงานวิจัยได้แก่ ประภาส คณาญาติ (2542) และพันทิพา โลจายะ (2543)

ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จะแตกต่างจากงานศึกษาในอดีต กล่าวคือ ในครั้งนี้ผู้ศึกษาจะมุ่งเน้นที่จะศึกษาปัจจัยว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้ลูกหนี้ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขในสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้ อีกทั้งการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาทำการศึกษาเฉพาะข้อมูลในส่วนของลูกหนี้สินเชื่อส่วนบุคคลของธนาคารนครหลวงไทยเท่านั้น อีกทั้งการศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือในการศึกษา โดยจะใช้วิธีการศึกษาด้วยแบบจำลอง Logistic Regression Analysis มาช่วยในการวิเคราะห์ โดยปัจจัยหรือตัวแปรที่ถูกนำมาใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วย อายุ, ระยะเวลา, วงเงินที่ได้รับอนุมัติ, รายได้ของผู้กู้, ค่าใช้จ่ายของผู้กู้, อัตราที่ผ่อนแต่ละเดือน, อาชีพของผู้กู้, เพศของผู้กู้, ภาระหนี้คงเหลือ ซึ่งจะทำให้เราทราบว่า ปัญหาหนี้ค้างชำระนั้น แท้จริงแล้วเกิดจากเกิดจากตัวลูกหนี้ หรือเกิดจากนโยบายของธนาคาร

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านลักษณะทั่วไป ของลูกหนี้สินเชื่อส่วนบุคคลที่ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขในสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการไม่สามารถชำระหนี้ได้ ของลูกหนี้ที่ได้รับปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไปแล้ว
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการไม่สามารถชำระหนี้กับจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลของลูกหนี้สินเชื่อส่วนบุคคลของธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) ทั้งนี้ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการไม่สามารถชำระหนี้ ตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลลูกหนี้ที่ค้างชำระ โดยใช้ข้อมูล ณ สิ้นเดือนกุมภาพันธ์ 2552 รวมทั้งสิ้น จำนวน 2,861 ราย โดยจะใช้เครื่องมือในการศึกษาด้วยวิธีแบบจำลอง Logistic Regression Analysis มาช่วยในการวิเคราะห์ โดยปัจจัยหรือตัวแปรที่ถูก

³ ตัวอย่างงานวิจัยได้แก่ กัมปนาท เพ็ญสุภา (2536) และนิมิต ตั้งทวี (2536)

นำมาใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วย อายุ,ระยะเวลา,วงเงินที่ได้รับอนุมัติ,รายได้ของผู้กู้, ค่าใช้จ่ายของผู้กู้,อัตราที่ผ่อนแต่ละเดือน ,อาชีพของผู้กู้,เพศของผู้กู้,ภาระหนี้คงเหลือ

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลปฐมภูมิที่ได้ทำการเก็บรวบรวมขึ้นใหม่ จากการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ และติดตามหนี้ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดการไม่สามารถชำระหนี้ตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้ และข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งได้จากฐานข้อมูลลูกหนี้โปรแกรม ACCESS และจากแฟ้มสินเชื่อลูกหนี้รายตัว โดยการนำข้อมูลของลูกหนี้สินเชื่อส่วนบุคคลที่ได้รับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้วกลับมาเป็นหนี้ที่มีปัญหาอีกครั้ง หรือเป็นลูกหนี้ที่ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ซึ่งมีทั้งหมด 2,861 ราย แล้วนำมาลงรหัส (Code) ตามตารางที่แยกประเภทของแต่ละปัจจัยที่ทำการศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

1.5 วิธีการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ จะใช้วิธีการศึกษาแบบจำลอง Logistic Regression Analysis มาช่วยในการวิเคราะห์และอธิบายถึงปัจจัยต่างๆ ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบทำให้ลูกหนี้ที่ได้รับอนุมัติปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไปแล้วไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขในสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้มากที่สุด และมีความสัมพันธ์กันในลักษณะใด เพื่อทราบถึงสาเหตุของปัญหาดังกล่าว ว่าเกิดจากตัวลูกหนี้ หรือเกิดจากนโยบายของธนาคาร

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การที่ลูกหนี้รายใดรายหนึ่งในจำนวนรายหลายที่ต้องประสบปัญหาทางการเงินหรือประสบความล้มเหลวในการดำเนินธุรกิจกลายเป็นปัญหาสำคัญที่หลายฝ่ายให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจาก ในปัจจุบันมีธุรกิจหรืออาชีพหลายประเภทที่ประสบปัญหาเช่นนี้ จึงส่งผลทำให้ผู้ทำการวิจัยได้สนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่ได้นำมาเป็นตัวแปรที่สำคัญในการเป็นหนี้ที่ค้างชำระอีกครั้งหลังจากที่ได้รับอนุมัติปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไปแล้ว ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันการเกิดปัญหาการค้างชำระหนี้ของลูกหนี้ภายหลังจากที่ได้รับอนุมัติปรับปรุงโครงสร้างหนี้

ไปแล้ว ทั้งนี้ในส่วนองงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในวิจัยฉบับนี้ ผู้ศึกษาได้แบ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็นหัวข้อต่างๆได้ดังนี้

1.6.1 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหานี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้(NPLs) และการแก้ปัญหานี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) ด้วยวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับปัญหา NPLs ที่ผ่านมาพบว่า ผู้วิจัยแต่ละท่านใช้แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์เพื่ออธิบายถึงปัญหา NPLs ในแนวทางที่แตกต่างกันออกไปอันได้แก่ **จรูญรัตน์ ตระการศิริพันธ์ (2540)** ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อหนี้ที่เกิดจากภาวะเศรษฐกิจที่ซบเซา อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงนโยบายรัฐบาล สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิตสู่ตลาด การเกิดภัยธรรมชาติ ซึ่งมีผลทำให้เกิดหนี้ค้างชำระมาก สำหรับปัจจัยภายในที่เกิดจากธนาคารนครหลวงไทยและที่เป็นปัญหาทำให้เกิดหนี้ค้างชำระส่วนใหญ่มาจากอัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มสูงขึ้น มีการจำกัดให้สินเชื่อบางประเภทและเงื่อนไขการชำระหนี้สูงไป ธุรกิจขาดสภาพคล่อง ใช้เงินผิดวัตถุประสงค์ ใช้เงินฟุ่มเฟือยและทำการค้าเกินตัว ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดหนี้ค้างชำระ ขณะเดียวกัน **นนุช กะดีแดง (2541)** ผลของการศึกษาพบว่า ทางฝ่ายสินเชื่อจะต้องพิจารณาหลักในด้านความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้า โดยเฉพาะรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของลูกค้า รวมถึงอัตราส่วนมูลค่าการชำระหนี้ต้องวัดเทียบกับรายได้เฉลี่ยที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงศักยภาพในการชำระหนี้ของลูกค้าทั้งในปัจจุบันและในอนาคต นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับมูลค่าสิ่งปลูกสร้างที่เป็นหลักค้ำประกันซึ่งเป็นตัวสะท้อนถึงความต้องการขอสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยอย่างแท้จริง มิใช่เพื่อการเก็งกำไร และเพื่อเป็นการป้องกันความเสี่ยงในการเกิดหนี้ค้างชำระสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยของธนาคารอาคารสงเคราะห์ ต่อไป

จรจิรา นารณบุญ (2541) ได้อธิบายเพิ่มเติมถึงการเกิดของNPLs ว่ามีสาเหตุหลักมาจากการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดของธนาคารแห่งประเทศไทย และความไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารการเงินและการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงิน นอกจากนี้ยังได้ศึกษาโครงสร้างสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ตลอดจนวิเคราะห์ผลกระทบของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อธนาคารพาณิชย์ไทย โดยนำเอาธนาคารไทยพาณิชย์มาเป็นกรณีศึกษา พบว่า ตั้งแต่ 2535-2540 ธนาคารเพิกเฉยต่อการปล่อยสินเชื่อในภาคเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ การอุตสาหกรรม การเกษตร เหมืองแร่ และ

การส่งออก สำหรับหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ต้องเพิ่มทุนเพื่อรองรับภาระหนี้ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับการแก้ไข NPL ด้วยวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยผลการศึกษาของ **ประกาศ คณาญาติ (2542)** พบว่าสาเหตุการเพิ่มขึ้นของหนี้มีปัญหา และการแก้ไขปัญหาคือการเพิ่มขึ้นของหนี้ที่มีปัญหา (NPL) ของสถาบันการเงินรวมไปถึงผลที่เกิดขึ้นจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ นั้นเกิดจากผู้ประกอบการซึ่งเป็นลูกหนี้ของธนาคาร ดำเนินธุรกิจโดยใช้เงินกู้จากสถาบันการเงินเป็นหลัก โดยที่มีการกันสำรองเงินส่วนของเจ้าของไว้ในจำนวนที่น้อยมาก เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศปิดสถาบันการเงินจึงทำให้ผู้ประกอบการเหล่านี้เกิดปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน นอกจากนี้ยังเกิดจากการนำเงินกู้ไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ ทำให้เกิดปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ขึ้น

ส่วนผลการศึกษาของ **พันทิพา โลจายะ (2543)** ผลการศึกษาพบว่า สถาบันการเงินทุกแห่งเผชิญกับความยากลำบากในการประกอบการ และเกิดปัญหา NPL เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทำให้รายได้ของกิจการลดลง ประกอบกับภาระจากกฎเกณฑ์การจัดชั้น และการกันสำรองหนี้สงสัยจะสูญที่เข้มงวดของทางการเพื่อเป็นไปตามมาตรฐานสากล ทำให้สถาบันการเงินมีเงินกองทุนลดลง ซึ่งการที่เงินกองทุนลดลงถือว่าเป็นปัญหาสำคัญที่สถาบันการเงินต้องเร่งแก้ไข เพราะถือว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินธุรกิจของสถาบันการเงิน โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ ดังนั้นเพื่อให้กิจการอยู่รอด ดำเนินการได้ตามปกติ และมีความสามารถในการแข่งขันในธุรกิจ ทั้งด้านแผนการขยายธุรกิจในอนาคต การลด NPL ธนาคารจึงมีความจำเป็นต้องปรับตัว โดยได้รับความช่วยเหลือจากโครงการช่วยเหลือด้านเงินทุนจากรัฐบาล

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยหรือสาเหตุที่ก่อให้เกิดการค้างชำระหนี้ ได้แก่ **สุรพล ไหลมี (2539)** พบว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดดอกเบี้ยค้างชำระของลูกหนี้ส่วนใหญ่มาจาก

1. ปัจจัยภายนอก ได้แก่ เกิดจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศ การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาล และภัยธรรมชาติ
2. ปัจจัยภายใน ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มสูงขึ้น เงื่อนไขการชำระหนี้ และการปล่อยสินเชื่อ โดยไม่มีการกลั่นกรองที่ดี

3. ปัจจัยด้านลูกหนี้ การใช้เงินผิดวัตถุประสงค์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิด ดอกเบี้ยค้างรับ การใช้จ่ายฟุ่มเฟือย และการทำการค้าเกินตัว

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผิดนัดชำระหนี้สินเชื่อ เพื่อที่อยู่อาศัยของธนาคารพาณิชย์ โดยส่วนใหญ่จะมีแนวทางการศึกษาในทิศทางเดียวกันคือจะ เลือกใช้วิธีการวิเคราะห์แบบโลจิส โดยมิตัวอย่างงานวิจัยของ กาญจนา ภักดีเกษม (2549) ซึ่ง ผลที่ได้คือตัวแปรที่มีโอกาสหรือความน่าจะเป็นสูงที่จะทำให้เกิด NPLs จำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ รายได้ (เงินเดือน) เงินต้นคงเหลือ ราคาหลักประกัน อัตราดอกเบี้ย และเพศของผู้กู้

1.6.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลในการชำระคืนสินเชื่อหรือปัจจัยที่มี ผลต่อการชำระคืนเงินกู้

ทั้งนี้ วิธีการศึกษาในแต่ละงานศึกษามีความหลากหลายมาก ถึงแม้ว่า จะมีชื่อเรื่อง หรือวัตถุประสงค์ในการศึกษาที่ค่อนข้างใกล้เคียงกันหรือแตกต่างกันก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา ที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลในการชำระคืนสินเชื่อหรือปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนเงินกู้ การ ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ซึ่งใช้ในงานศึกษาของ ศิริพร ดรณธรรม (2529) ผลของการศึกษาพบว่า เมื่อเปรียบเทียบสภาพเศรษฐกิจของสมาชิกทั้ง 2 กลุ่มพบว่า เนื้อที่ถือครอง เนื้อที่ทำการเกษตร ขนาดครัวเรือนและจำนวนคนที่ทำงานมีรายได้ในครัวเรือน สินทรัพย์ รายได้และรายจ่ายของ สมาชิกทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความรู้ความเข้าใจตลอดจนทัศนคติ ของสมาชิกที่มีต่อสหกรณ์ ลักษณะการกู้ยืม และพฤติกรรมในการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกัน

ส่วนผลการศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลสนับสนุนและที่เป็นอุปสรรคใน การชำระหนี้คืนเงินกู้ของสมาชิกนั้น เช่น รายได้สุทธิ ขนาดเนื้อที่ถือครอง มูลค่าทรัพย์สินทั้งหมด อัตราดอกเบี้ยเงินกู้จากแหล่งกู้อื่น จำนวนหนี้คงค้างในแหล่งเงินกู้อื่น ขนาดครัวเรือน ระดับความรู้ ความเข้าใจในหลักและวิธีการสหกรณ์ การให้สินเชื่อของสหกรณ์ ความสะดวกในการติดต่อกับ สหกรณ์และทัศนคติของสมาชิกที่มีต่อสหกรณ์ ไม่มีผลต่อการชำระคืนเงินกู้อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกนั้นได้แก่ ความต้องการถือเงินสดไว้เพื่อใช้จ่าย ไม่มีเงินสดในช่วงเวลาที่ต้องการชำระคืนเงินกู้และบางรายมีรายได้ไม่เพียงพอที่จะชำระ

ทั้งนี้ยังมีงานศึกษาของ **กัมปนาท เพ็ญสุภา (2536)** ที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลในการชำระคืนสินเชื่อ เพื่อการเกษตรกรรมลูกค้า ธ.ก.ส. ในอำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินกู้ค้างชำระกับปัจจัยต่างๆ พบว่ารายได้การเกษตร ค่าใช้จ่ายในการบริโภคและปริมาณเงินกู้ยืมมีอิทธิพลต่อปริมาณเงินกู้ค้างชำระและมีข้อเสนอแนะว่า ธนาคารควรควบคุมการใช้สินเชื่อของเกษตรกรให้เป็นเพื่อการผลิต อีกทั้งควรหาทางส่งเสริมให้เกษตรกรมีกิจกรรมเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ นอกจากรายได้หลักแล้ว ธ.ก.ส ควรให้ลูกค้าทำแผนการใช้เงินกู้เพื่อตรวจสอบการใช้เงินกู้ของเกษตรกรว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่

ในขณะที่ผลการศึกษาของ **นิมิต ตั้งทวี (2536)** พบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการชำระคืนเงินกู้บัตรเครดิต คือ รายได้สุทธิ (รายได้ประจำและรายได้อื่นๆ) และทรัพย์สินซึ่งเป็นการสนับสนุนสมมติฐานที่ว่ารายได้ของกลุ่มลูกค้าชั้นดีจะมีความแตกต่างกับกลุ่มลูกค้าชั้นเลว และชั้นปานกลาง ดังนั้นในการพิจารณาคัดเลือกลูกค้าบัตรเครดิตของธนาคารสมควรพิจารณาทั้งรายได้สุทธิต่อเดือน และทรัพย์สินของลูกค้าแทน การพิจารณาเพียงรายได้อย่างเดียวที่ธนาคารปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน

นอกจากนั้นการศึกษาของ **สุทธิพันธ์ บุญมี (2543:81)** ได้กล่าวไว้ว่า ปัญหาและสาเหตุที่ทำให้เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ค้างชำระเนื่องมาจากตัวเกษตรกรเอง พนักงานและระบบงาน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ในประเด็นบางประเด็น ไม่สามารถแก้ไขได้ เช่น เศรษฐกิจตกต่ำ ฝนแล้ง ผู้วิจัยไม่กล่าวถึงแนวทางมุ่งไปในประเด็นที่สามารถแก้ไขได้ เช่น ตัวเกษตรกรเอง เมื่อศึกษาปัญหาแล้วพบว่า ปัญหาจากการกู้เงินจำนวนมากเกินความสามารถที่จะชำระคืนได้ ปัญหาการกู้เงินหลายสัญญา ขาดความรู้ทางด้านการลงทุน ขาดความรู้ทางการเกษตร ขาดประสบการณ์ทางการตลาด เจ็บป่วยไม่สามารถประกอบอาชีพได้ มีหนี้สินหลายอย่าง มีค่าใช้จ่ายถูกเงิน เจตนาบิดพลิ้ว ให้ผู้อื่นกู้ยืมเงินต่อ สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยการประชุมกลุ่ม

เกษตรกรลูกค้าติดตามให้พบตัวลูกค้า การจัดทำเผยแพร่ข่าวสารความรู้ การติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ควบคุมวงเงินกู้ ปรับปรุงหนี้ พัฒนาระบบงานติดตามของ ธ.ก.ส. เป็นต้น

1.6.3 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

จากการศึกษาของ **เฉลิมศักดิ์ ชุ่มเกื้อ (2544)** พบว่า ปัญหาในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เกิดขึ้นทั้งฝ่ายลูกหนี้และปัญหาด้านการดำเนินการภายใน ประกอบด้วย ปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำประมาณการงบกระแสเงินสด การให้ความร่วมมือของลูกหนี้ และปัญหาการวิเคราะห์ด้านการเงิน ส่วนสาเหตุที่ทำให้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไม่ประสบความสำเร็จเกิดจากสาเหตุลูกหนี้ไม่สนใจหรือละเลยไม่ร่วมแก้ไขปัญหา จากสาเหตุสภาพเศรษฐกิจของประเทศไม่เอื้ออำนวย จากสาเหตุลูกหนี้ให้ข้อมูลเท็จ และจากสาเหตุลูกหนี้มีความสามารถในการชำระหนี้ต่างกัน ส่วนอุปสรรคด้านลูกหนี้เป็นการไม่ชำระหนี้ตามข้อตกลง ลูกหนี้มีหนี้หลายแห่ง อุปสรรคด้านพนักงานผู้ปฏิบัติมีภาระงานอื่นที่รับผิดชอบมากและอุปสรรคด้านธนาคารได้แก่โปรแกรมคอมพิวเตอร์มีความซับซ้อน รถยนต์และเครื่องคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอ

นอกจากนี้ยังมีงานศึกษาของ **Denise Anthony and Christine Horne** ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง “Gender and Cooperation Explaining Loan Repayment in Micro-Credit Groups” โดยศึกษาว่า ระหว่างเพศชายและเพศหญิงนั้น เพศไหนจะมีการผิดชำระหนี้มากกว่า สำหรับ Micro-credit (เงินกู้้น้อยกว่า 500 เหรียญสหรัฐ) โดยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 2 ข้อ คือ ข้อแรก เพศหญิงจะมีการผิดนัดการชำระหนี้้น้อยกว่าเพศชาย และข้อสองกลุ่มที่มีสัดส่วนผู้หญิงมากกว่า ผู้ชายจะมีการผิดนัดชำระหนี้้น้อยกว่า โดยกำหนดตัวแปรอิสระเป็นเพศและสัดส่วนของเพศชายและหญิงในกลุ่ม สำหรับตัวแปรตามคือการไม่จ่ายชำระหนี้หรือการผิดนัดชำระหนี้ ซึ่งจะเกิดขึ้นกับกลุ่มสมาชิกที่ไม่ชำระหนี้คืน 120 วัน หรือมากกว่านั้น ผลการศึกษาที่ได้จากการใช้ Logistic Regression ได้ผลออกมาว่า เพศหญิงจะผิดนัดชำระหนี้้น้อยกว่าเพศชาย แต่เมื่อนำตัวแปรสัดส่วนระหว่างเพศเข้าไปในโมเดลกลับพบว่าความแตกต่างระหว่างเพศนั้นไม่มีนัยสำคัญ แต่กลุ่มใดที่มีสัดส่วนของเพศหญิงมากกว่าจะมีการผิดนัดชำระหนี้้น้อยกว่า ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าเพศนั้นไม่ได้มีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการชำระหนี้ จากงานวิจัยได้ศึกษาเฉพาะเรื่องความแตกต่าง

ของเพศเพียงอย่างเดียวไม่ได้ศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆที่อาจจะมีผลต่อการผัดขันธ์ชำระหนี้ นอกจากนี้สาเหตุที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ความไม่สมมาตรของข้อมูลก็ยังเป็นอีกสาเหตุหนึ่งเช่นกัน

ต่อมา Kazuhiro Igawa and George Kanatas ได้ศึกษาเรื่อง Asymmetric Information, Collateral, and Moral Hazard ผลการศึกษาออกมาว่าผู้ให้กู้จะมีข้อมูลน้อยกว่าผู้กู้ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่สมมาตรของข้อมูลขึ้น เป็นผลให้ผู้กู้ที่ไม่มีคุณภาพเข้ามาในระบบมากขึ้นจึงทำให้เกิดการผัดขันธ์ชำระหนี้ สาเหตุได้แก่ การประเมินมูลค่าของหลักประกันที่สูงเกินไป การลงทุนที่ต่ำเกินไปเทียบกับหลักประกันที่ดีที่สุด และบริษัทที่มีคุณภาพดีกว่าก็จะได้เงินกู้ที่ปลอดภัยมากกว่าบริษัทที่เล็กลงกว่า โดยมีสมมติฐานว่าไม่มีการประหยัดต่อขนาด แต่จากการศึกษาได้พบว่าผลการศึกษาคงจะเหมาะสมกว่าหากจะกำหนดให้มีการประหยัดต่อขนาดสำหรับการดูแลรักษาหลักประกัน เพราะจะทำให้ตัวแทนนายหน้ามีต้นทุนที่ลดลงปัญหาทางด้าน Moral Hazard อาจลดลงได้ ในบางกรณีค่าใช้จ่ายเมื่อทำการโอนหลักประกันนั้นก็อาจจะส่งผลทำให้เกิดปัญหาได้เช่นกัน ดังนั้นในการศึกษาค้างนี้จะศึกษาถึงปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องว่ามีผลต่อการผัดขันธ์ชำระหนี้จนกระทั่งเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ เช่น อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ เป็นต้น

1.6.4 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำแบบจำลองโลจิส และแบบจำลองโพรบิตมาใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในการชำระคืนสินเชื่อหรือปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนเงินกู้

สำหรับงานวิจัยภายในประเทศ ที่ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์สินเชื่อด้วยแนวทางหรือวิธีการของระบบคะแนนมาตรฐานสินเชื่อ นั้น โดยส่วนใหญ่แล้วจะมีวิธีการวิเคราะห์เป็นไปในแนวทางเดียวกันคือ จะเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์แบบโลจิส หรือ แบบโพรบิต อย่างใดอย่างหนึ่งหรือพร้อมกัน แต่สำหรับในส่วนของการขั้นตอนของการวิเคราะห์นั้นก็แตกต่างกันไปตามประเภทของสินเชื่อ ทั้งนี้เนื่องจาก ปัจจัยตัวแปรที่นำมาใช้คำนวณคะแนนมาตรฐานสินเชื่อแต่ละประเภทก็จะแตกต่างกันออกไป เช่น สถาบันการเงินส่วนใหญ่จะวิเคราะห์สินเชื่อธุรกิจด้วยการจัดอันดับความเสี่ยงสินเชื่อ (Credit Risk Rating) ซึ่งจะเป็นการนำสถานะทางการเงินของบริษัทผู้ขอสินเชื่อได้แก่ สัดส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนต่อหนี้สินหมุนเวียน (Quick Ratio) สัดส่วนสินทรัพย์รวมต่อหนี้สิน (Current Ratio) สัดส่วนยอดขายต่อสินทรัพย์รวม เป็นต้น มาเป็นตัวแปรในการสร้างแบบจำลองคะแนนมาตรฐานสินเชื่อด้วยการจัดอันดับความเสี่ยงสินเชื่อ โดยมีตัวอย่างงานศึกษาวิทยานิพนธ์

ระดับปริญญาโทของ **ผลาทิพย์ เต็มสุขนิรันดร์ (2543)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง วิฤตการณ์และความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ในประเทศไทย โดยแบบจำลองโพรบิทและแบบจำลองโลจิต เพื่อศึกษาสาเหตุในการเกิดวิฤตของสถาบันการเงินไทย และสร้างแบบจำลองในการประมาณค่าความมั่นคงของสถาบันการเงินที่มีความแม่นยำมากที่สุด โดยใช้ข้อมูลจากงบการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทยจำนวน 15 แห่ง และบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ทั้งหมดในประเทศไทย จำนวน 91 แห่ง ซึ่งเป็นข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี ก่อนวิฤตการณ์ของสถาบันการเงินในปี 2540 มาสร้างแบบจำลองในการประมาณค่าความมั่นคง โดยแยกตัวแปรตามเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสถาบันการเงินที่ไม่ถูกทางการเข้าควบคุม อำนาจการบริหารหรือไม่ถูกสั่งระงับการดำเนินธุรกิจ และกลุ่มสถาบันการเงินที่ถูกทางการเข้าควบคุมอำนาจหรือถูกสั่งระงับการดำเนินธุรกิจ ส่วนตัวแปรอิสระเป็นอัตราส่วนทางการเงินแบ่งได้ 3 กลุ่มลักษณะ คือ อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง อัตราส่วนแสดงสภาพหนี้สิน ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการถูกเข้าควบคุมอำนาจ และอัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไร สะท้อนประสิทธิภาพในการบริหารงานที่ดี โอกาสในการถูกควบคุมอำนาจการบริหารจะมีน้อย และเพื่อขจัดปัญหาความสัมพันธ์ของอัตราส่วนในกลุ่มเดียวกัน จึงเลือกใช้อัตราส่วนในกลุ่มเดียวกันเพียงตัวเดียวมาทำการศึกษา สำหรับความแม่นยำในการประมาณค่าพิจารณาจากค่า R^2_p (Percentage of Correct Prediction) เป็นสัดส่วนระหว่างจำนวนข้อมูลที่ประมาณค่าได้ถูกต้องกับจำนวนข้อมูลที่นำมาศึกษาทั้งหมด ซึ่งการศึกษาจะแบ่งเป็น 4 กรณี ดังนี้ สองกรณีแรก ศึกษาข้อมูลของธนาคารพาณิชย์ไทย ช่วงก่อนเกิดวิฤตการณ์ 1-3 ปี ด้วยแบบจำลองโพรบิทและแบบจำลองโลจิต ส่วนอีกสองกรณี ศึกษาข้อมูลของบริษัทเงินทุน และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ในประเทศไทย ช่วงก่อนเกิดวิฤตการณ์ 1-3 ปี ด้วยแบบจำลองโพรบิทและแบบจำลองโลจิต

จากการศึกษาข้อมูลของธนาคารพาณิชย์ก่อนเกิดวิฤตการณ์ ได้แบ่งกลุ่มข้อมูลเป็นธนาคารพาณิชย์ที่เกิดวิฤตการณ์จำนวน 7 แห่ง ซึ่งรวมธนาคารที่ถูกธนาคารแห่งประเทศไทยสั่งให้ลดทุนหรือเพิ่มทุน และเข้าควบคุมอำนาจบริหาร และธนาคารพาณิชย์ที่ไม่เกิดวิฤตการณ์จำนวน 8 แห่ง โดยศึกษาข้อมูลในช่วง 1, 2 และ 3 ปี ก่อนเกิดวิฤตการณ์ในปี 2540 พบว่า ทั้งแบบจำลองโพรบิทและแบบจำลองโลจิต อัตราส่วนแสดงสภาพหนี้สิน ไม่มีผลต่อโอกาสที่ธนาคารพาณิชย์ถูกเข้าควบคุมอำนาจการบริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากการย้ายเงินออกจากบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ที่ประสบปัญหามายังธนาคารพาณิชย์ ซึ่งแม้จะ

ทำให้อัตราส่วนเงินกู้ยืมต่อส่วนของผู้ถือหุ้นที่แสดงภาวะหนี้สินสูงขึ้น แต่ก็ไม่ได้ทำให้ธนาคารพาณิชย์มีโอกาสเกิดวิกฤตการณ์เพิ่ม ในขณะที่ อัตราส่วนดอกเบี้ยค้างรับต่อเงินให้กู้ยืมและลูกหนี้ ซึ่งแสดงถึงสภาพคล่องและคุณภาพลูกหนี้ และอัตราส่วนกำไรสะสมต่อสินทรัพย์รวม ที่สะท้อนความสามารถในการทำกำไร มีความสำคัญใกล้เคียงกันมากในการจำแนกกลุ่มธนาคารพาณิชย์ที่ถูกเข้าควบคุมอำนาจ การบริหารกับธนาคารพาณิชย์ที่ไม่ถูกเข้าควบคุมอำนาจการบริหาร โดยแบบจำลองโพธิทและแบบจำลองโลจิต มีความแม่นยำในการประมาณค่าวิกฤตการณ์ธนาคารพาณิชย์โดยรวมได้ถูกต้องร้อยละ 84 และร้อยละ 87 ตามลำดับ

สำหรับการศึกษาข้อมูลของบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ทั้งหมด 91 แห่ง มีบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ที่เกิดวิกฤตการณ์จำนวน 58 แห่ง พบว่าอัตราส่วนดอกเบี้ยค้างรับต่อเงินให้กู้ยืมและลูกหนี้ ซึ่งแสดงถึงสภาพคล่องและคุณภาพลูกหนี้ และอัตราส่วนแสดงสภาพหนี้สิน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับโอกาสที่บริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ถูกเข้าควบคุมอำนาจการบริหาร และอัตราส่วนกำไรสะสมต่อสินทรัพย์รวม ที่สะท้อนความสามารถในการทำกำไร มีความสัมพันธ์ตรงกันข้าม โดยเรียงลำดับอัตราส่วนที่มีนัยสำคัญในการประมาณค่าได้ดังนี้ อัตราส่วนเงินกู้ยืมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนดอกเบี้ยค้างรับต่อเงินให้กู้ยืมและลูกหนี้ และอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม ซึ่งแบบจำลองที่ใช้ข้อมูลก่อนเกิดวิกฤตการณ์ 3 ปี มีความแม่นยำในการประมาณค่าการเกิดวิกฤตการณ์ของบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์โดยรวมสูงสุดถึงร้อยละ 88 ทั้งแบบจำลองโพธิทและแบบจำลองโลจิต

ทั้งนี้การเกิดวิกฤตการณ์ของธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ที่ผ่านมาเกิดจากหลายสาเหตุพร้อมกัน ทั้งการบริหารงานภายในที่ผิดพลาด ปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน และการขาดประสิทธิภาพในการกำกับดูแล ตรวจสอบสถาบันการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยประกอบกัน ซึ่งสามสาเหตุนี้นำไปสู่ปัญหาการขาดสภาพคล่องและการชำระ และสำหรับธนาคารพาณิชย์ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่เกิดจากการให้สินเชื่อโดยขาดประสิทธิภาพ เช่น การให้สินเชื่อกับบริษัทในเครือ หรือการให้สินเชื่อที่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันไม่คุ้มมูลหนี้ และการให้สินเชื่อกับบริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไรต่ำ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง 7 แห่งถูกธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าแทรกแซง ซึ่งการมีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เป็นจำนวนมาก ทำให้ธนาคารพาณิชย์ขาดรายได้ดอกเบี้ยซึ่งเป็นรายได้หลักของธนาคาร และต้องกันเงินสำรองเผื่อหนี้เสียตามกฎหมายเพิ่มมากขึ้น

รวมทั้งเผชิญกับการระดมเบี้ยจ่ายที่ยังคงมีอยู่ ทำให้ธนาคารพาณิชย์เหล่านี้มีภาระต้นทุนที่สูงขึ้น ส่งผลให้มีโอกาสเกิดภาวะล้มละลายเพิ่มสูงขึ้นด้วย ดังนั้นปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้จึงเป็นปัญหาสำคัญต่อเนื้อที่ทำให้ระบบการเงินเกิดภาวะวิกฤต ซึ่งควรที่จะต้องเร่งดำเนินการแก้ไขต่อไป เพื่อรักษาเสถียรภาพของระบบการเงินในประเทศให้คงอยู่ ต่อมา **พิมลยูพา สุวรรณะชฎ (2544)** ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการกลายเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของบริษัทเอกชนจำนวน 125 บริษัท โดยที่ผลของการศึกษาได้ว่าตัวแปรที่มีผลต่อการเกิดหนี้มีปัญหานี้ในกลุ่มของบริษัทที่ทำการศึกษาประกอบด้วยโดยที่ผลของการศึกษาได้ว่าตัวแปรที่มีผลต่อการเกิดหนี้มีปัญหานี้ในกลุ่มของบริษัทที่ทำการศึกษาประกอบด้วย

- 1.อัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้
- 2.อัตราส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนต่อหนี้สินหมุนเวียน
- 3.อัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงานและสินทรัพย์รวม
- 4.อัตราส่วนยอดขายต่อสินทรัพย์รวม และ
- 5.อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม

ประเด็นที่ควรพิจารณาในการศึกษาของ**พิมลยูพา** คือการนำแบบจำลองโลจิสต์ และแบบจำลองโพรบิทมาใช้ในการศึกษา ซึ่งได้ค่าความแม่นยำของการประมาณการณ์ด้วยแบบจำลองโลจิสต์และแบบจำลองโพรบิทประมาณร้อยละ 80.8 และร้อยละ 80.8 ตามลำดับ โดยที่การประมาณค่าความเป็นไปได้ของการเกิดหนี้มีปัญหานี้ที่ได้จากแบบจำลองทั้งสอง แตกต่างกันอย่าง น้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจาก จำนวนชุดของข้อมูลที่นำมาศึกษาไม่มากนัก จึงทำให้ตัวแปรบกพร่อง (Error Term) มีผลต่อแบบจำลองทั้งสองอย่างไม่มีนัยสำคัญ

สำหรับสินเชื่อรายย่อยนั้น สิ่งที่น่าจะแตกต่างกันออกไปก็คือตัวแปรที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของการให้สินเชื่อที่แตกต่างกัน ตัวอย่างของงานวิจัยที่ได้ศึกษาระบบคะแนนมาตรฐานสินเชื่อรายย่อย ได้แก่ งานวิจัยของ **นิภาพรรณ พจน์ชัยธรรม (2545)** โดยผลของการศึกษาพบว่าตัวแปรที่แปรผันตรงกับความน่าจะเป็นของการเกิดหนี้มีปัญหานี้ 6 ตัวแปร คือ ผู้กู้ที่มีอาชีพรับราชการที่ต่ำกว่า 5 , ผู้กู้ที่ประกอบกิจการร้านค้าขนาดกลางและขนาดย่อย , ผู้ที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยว ตึกแถว และคอนโด, ผู้เช่าซื้อที่มีคู่สมรสทำงาน, และการที่ผู้เช่าซื้อเป็นผู้ใช้รถเอง ส่วนตัวแปรที่แปรผกผันกับความน่าจะเป็นของการเกิดหนี้ที่ไม่

คุณภาพในลูกค้าเช่าซื้อรถใหม่ 9 ตัวแปร ประกอบด้วย อาชีพลูกจ้างเอกชนที่มีตำแหน่งสูงกว่าผู้จัดการ,อาชีพรับราชการที่สูงกว่า ซี8, สัดส่วนการผ่อนชำระต่อรายได้รวมมากกว่าร้อยละ 30, สัดส่วนเงินดาวน์ที่สูงกว่าร้อยละ 30 , ผู้ที่มีผู้ค้ำประกันเป็นญาติกัน, ผู้เช่าซื้อที่อาศัยอยู่ในตัวเมือง, ผู้เช่าซื้อที่คู่สมรสมีอายุมากกว่า 25 ปี ,ผู้ที่มีเงินฝากในบัญชี 1-5 แสนบาท และผู้ที่เช่าซื้อเพื่อใช้รถในการติดต่องานหรือใช้ส่วนตัว และได้ค่าของความแม่นยำของการคาดการณ์ด้วยระบบคะแนนมาตรฐานสินเชื่อตามแบบจำลองโพรบิทร้อยละ 98.93 หากแต่ผลที่ได้จากการประมาณการณ์จากแบบจำลองกลับสอดคล้องกับค่าที่เกิดขึ้นจริงเพียงร้อยละ 21.15 เท่านั้น เมื่อทำการทดสอบแบบจำลองด้วย McFadden R²

ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบความแม่นยำจากการใช้แบบจำลองโพรบิทในการประมาณค่าความน่าจะเป็นของการเกิดหนี้มีปัญหาในส่วนของบริษัท จากงานศึกษาของ **พิมลยุพา** และ การศึกษาการเช่าซื้อรถยนต์ใหม่ ของ **นิภาพรรณ** จะแตกต่างกันเนื่องจากจำนวนข้อมูลที่น่าสนใจศึกษาทำให้ค่าตัวแปรบกพร่องแตกต่างกัน (125 ราย และ 1,123 ราย ตามลำดับ) แสดงได้ถึงความไม่เหมาะสมของการนำแบบจำลองโพรบิทมาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาข้อมูลที่มีจำนวนมากๆ

นอกจากนี้ ยังมีงานศึกษาของ **ทิฆัมพร เสนีย์วาสน์ (2549)** พบว่า 6 หมวดปัจจัยที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้คือเมื่อคะแนนสูงจะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นที่จะทำให้เกิดสินเชื่อมีปัญหาลดลง ซึ่งประกอบด้วย หมวดตำแหน่งงาน หมวดอาชีพ หมวดสถานะการสมรส สถานะที่อยู่อาศัย หมวดรายได้ หมวดระดับการศึกษา และหมวดสถานะที่อยู่อาศัย และ 2 หมวดคือหมวดปัจจัยอัตราการผ่อนชำระต่อรายได้และหมวดอายุ มีความสัมพันธ์ในทางทิศทางเดียวกัน คือ เมื่อคะแนนสูงจะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นที่จะทำให้เกิดสินเชื่อปัญหามากขึ้น ส่วนปัจจัยสุดท้ายคือเป็นหมวดปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์ใดๆเลยกับคุณภาพของสินเชื่อ คือ หมวดวงเงินกู้ ต่อราคาประเมิน (LTV)

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสาเหตุหลักที่ทำให้ลูกหนี้ที่ได้รับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไม่สามารถชำระหนี้เงินกู้ได้ตามกำหนด

2. ทำให้ทราบถึงวิธีการหรือแนวทางในการพิจารณา วิเคราะห์ การปรับปรุงโครงสร้างหนี้แก่ลูกหนี้รายใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. สามารถนำผลการศึกษามาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการต่างๆที่สามารถป้องกันหรือควบคุมสถานการณ์ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ได้อย่างถูกต้อง